

НАПРЯМ 1. ЕКОНОМІКА

Бондарчук Ярослав Володимирович

аспірант,

Одеський національний економічний університет

DOI: <https://doi.org/10.36059/978-966-397-484-2-1>

ГЛОКАЛІЗАЦІЙНИЙ ПЕРЕХІД ТА ПРОМИСЛОВИЙ КАПІТАЛ У АПК

З кінця ХХ ст. з утвердженням у економічній політиці більшості країн світу неокласичних ідей, панівною тенденцією світового господарства стала глобалізація. Глобалізація у вузькому сенсі означає зростаючий взаємозв'язок і взаємозалежність економік, суспільств, культур і систем управління в глобальному масштабі [1].

Ключовими чинниками, які стимулювали активне посилення глобалізації, були:

1. Досягнення в технологіях та зв'язку.
2. Лібералізація торгівлі та усунення бар'єрів для міжнародної торгівлі.
3. Глобальна інтеграція фінансових ринків і збільшення мобільності капіталу [2].

Усі вищезазначені чинники активно сприяли накопиченню капіталу у сільському господарстві, попит на сільськогосподарську продукцію з боку переробних галузей (в першу чергу, харчової та легкої), а також попит самих аграрних підприємства на засоби виробництва, що своїм наслідком мало утворення і поглиблення агропромислової інтеграції.

Агропромислова інтеграція – органічне поєднання і взаємодія сільського господарства з промисловістю, яка переробляє сільськогосподарську сировину, та іншими суміжними галузями матеріального виробництва. Мета агропромислової інтеграції – зростання обсягу та підвищення ефективності виробництва і переробки сільськогосподарської продукції, розв'язання соціальних

та економічних проблем міста й села. За соціально-економічною сутністю агропромислової інтеграція є специфічною формою територіально-виробничого міжгалузевого комбінування, коли підприємства різних виробничих галузей із відокремленими технологічними процесами об'єднуються з метою зосередження в єдиній системі процесів виробництва, переробки, зберігання й реалізації продукції. Характеризується наявністю тісних і стійких функціональних (технологічних) зв'язків між окремими ланками (підприємствами, виробництвами), спільністю виробничої і соціальної інфраструктури. За типом галузевого комбінування розрізняють інтеграцію вертикальну (поєднання взаємопов'язаних стадій виробничого процесу – від виробництва сировини до одержання готової продукції) і горизонтальну (поєднання підприємств, що виробляють однорідну продукцію, або вузькоспеціалізованих підприємств з однаковими функціями) [3].

Втім, об'єктивною наразі є зміна глобалізаційного тренду певним контртрендом і викликана переходом від глобалізації до глокалізації. Глокалізація (glocalization = globalization + localization) – це неологізм, що використовується у світовій літературі для позначення свого роду глобальної локалізації, тобто поєднання глобального підходу з локальною самобутністю (або якщо йдеться про економічну глокалізацію, то з ініціативою місцевих підприємців та органів влади). Оскільки основною проблемою глокалізації є співвідношення глобального та локального у сучасному світі, найважливішим проявом економічної глокалізації є тенденція до посилення у процесі глобалізації позицій місцевих підприємців та органів самоврядування.

Аграрне виробництво в своєму історичному розвитку в цілому не відрізняється від інших ланок капіталістичного господарства, і історичний аналіз демонструє, що ані посушливі роки, ані зміна клімату, ані політичні, воєнні чи економічні потрясіння не порушують тренду на зростання валового виробництва сільськогосподарської продукції (рис. 1). Втім, світ, у якому не домінує глобалізація, демонструє значно менше відносно зростання – якщо до 2008 року графік нагадує експоненту, до після 2008 року є значно менш прогнозованим, що значною мірою нівелює

тезу про те, що фрагментація є певним «приглушувачем» загальносвітових потрясінь. Втім, локалізація ще не закріпилася як домінуючий тренд, тому загальносвітові негативні процеси все ще мають значний і стрімкий вплив навіть на таке прогнозоване виробництво, як сільськогосподарське.

Рис. 1. Загальносвітова валова експортна вартість сільськогосподарської продукції у 1961–2023 рр.

Джерело: [4]

З зазначених вище даних випливає:

1. Глокалізація наразі привнесла лише невизначеність та меншу прогнозованість економічних процесів. Позитивні риси, що їй подекуди приписують, як от захист від загальносвітових потрясінь чи перерозподіл капіталу з світ-системної парадигми у кластерну, на практиці ще або не спостерігаються зовсім, або не сформувались у чіткий домінуючий тренд.

2. Розвиток промислового виробництва зберігається і при зростаючій фрагментації світової економіки. Порівняти його з глобалізаційним розвитком ще немає можливості, через їх діалектичне протистояння, і не виключено, що наступні десятиріччя або стануть роками закритої економіки і подальшого роздроблення господарських ланцюгів, або повернення до неоліберальної моделі глобальної економіки.

Глокалізація не може створити суттєвих проблем агропромислового капіталу, що є значно більш гнучким і адаптивним, аніж класичний сільськогосподарський капітал. Сама сутність агропромислового капіталу руйнує економічні, географічні та політичні кордони. Створюючи ланцюги доданої вартості, агрохолдинги можуть не замикати їх всередині своєї системи, а надавати у користування супутнім контрагентам. Циклічність, що властива сталим ринкам, як ринок агропродукції, може бути подолана за рахунок переходу на ринки палива, хімії, продукції легкої промисловості. Певну супутню дію до глокалізації створює актуальна нині тенденція до інклюзивності у формуванні персоналу та апарату управління. Інклюзивність, серед іншого, залучає представників різних національностей, що диверсифікує прийняття рішень на рівні регіонів.

Дослідження поведінки агропромислового капіталу в умовах глокалізаційного тренду сучасності в цілому і у сфері АПК зокрема дозволить формувати адекватну та прогресивну державну промислову політику на ефективно приймати нові можливі економічні виклики.

Список використаної літератури:

1. Steger, M. B. *Globalization: A concise introduction*. Oxford : University Press, 2020.
2. Ліщук Н. В., Федій О. А. Вплив глобалізації на регіональну економіку: виклики та можливості. *Ефективна економіка*. 2024. № 5.
3. Івченко А. С. Агропромислова інтеграція. Велика українська енциклопедія (онлайн-джерело). URL: <https://vue.gov.ua/>
4. The Food and Agriculture Organization (FAO) Statistics. URL: <https://www.fao.org/faostat/en/#data/TCL>